

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

Η ΣΤΗΛΗ ΜΟΥ

Εμπρός εις τὸ ἔργον.

Ὁ κ. Γαλ., μοῦ στέλνει ἓνα ἡπειρωτικὸ δημο-
τικὸ τραγούδι, τὴν «Τραγουδίστρα», καὶ μερικὰ
δίστιχα γιὰ τὰ μάτια καὶ τὰ χεῖλη, ὡς ἀνέκδοτα. Τὸ
νομίζω. Τὰ μὲν δίστιχα εἶνε πολυδημοσιευμένα, ἢ
δὲ «Τραγουδίστρα» βόσκεται καὶ στοῦ Passow
(σ. 416), καὶ στοῦ Μανούσου (Β' 84), ἴσως δὲ καὶ
οὐ καμμιὰ ἄλλη συλλογὴ. Ἐπειτα κ' ἂν ὡς Ἀσυνή
παράλληλ' ἦταν ἐνδιαφερόντως, δὲν θὰ μ' ἄφηνε νὰ
τὴν δημοσιεύω τὸ γέγραπτον εἶνε κατὰ παραμένη,
ὅπως ἀποδεικνύουν τὰ περιττὰ καὶ τὰ λειψὰ τοῦ β'
στίχου. Κ' εἰς ἀπόδειξιν: Ὁ κ. Γαλ., γράφει:

Σὲν παραπάνου γειτονιά σὲν παραπέρα ρούγα
κὀρη ξανθ' εἶταν πῶφαινε [—υυ] κ' ἔτραγουδα.

ἐνθ' ἂν ἦταν:

κὀρη ξανθ' εἶταν πῶφαινε, ἔφαινε κ' ἔτραγουδα

ἢ καὶ ἀνάλογο. Ὡστε...

«Προοδένω, προχωρῶ ὅπως δὴ ποτε στὸν
δρόμον αὐτόν, ἔστω καὶ βραδέως;» Ἀν σοὶ
ἀπαντοῦσα μὲ τὸ δικό σου τὸ ἐπιρρημα: «ὅπωςδὴ-
ποτε», θὰ ἔμεινες ἱκανοποιημένος ἀπ' τὸν ἐαυτό σου;
κ. Παπ. Ἀν ναι, τότε τί μ' ἐρωτᾷς; ἂν ὄχι, φαν-
τάζεσαι διὰ τὰ βαστοῦσα νὰ μὴ στὸ πῶ; Γιατὶ ἄλλως
τε νὰ στῶ κερβῆ; Γιὰ νὰ μὴν τὸ πάρος ἀπάνω σου;
Μὰ! αὐτὸ τὸ πρῶγμα δὲν τὸ φοβᾷ ἐγώ, κ' αὐτόν
τὸν κίνδυνον δὲν τὸ διατρέχεις σεῖς—νὰ ἦτε βέβαιοι.
Εἶμαι πολὺ ἐπεικὴς, ὥστε νὰ σὰς ἀπελπίσω, ἀλλ'
εἶμαι καὶ πολὺ δύσκολος ὥστε νὰ σὰς δίδω ἀέρα—
ἴσως ἔνας τόσο γνώριμος τῆς στήλης μου, σὰν τὸν
κ. Παπ., δὲν τὸ ἐννόησε αὐτό;—ἐκλήσσομαι!

Ὁ κ. Βαλ., ἀπ' τὴν Θεσσαλονικίαν, μοῦ στέλνει
τώρα, δυὸ μῆνες ἀπ' οἷον δημοσιεύθηκαν στίς ἐφη-
μερίδας, πληροφορικὰς γιὰ τὸ σ' ἐπιτοφιακὸ συνέ-
δριον ποὺ ἔγινε στὸ Λονδίνο. Μποροῦσαν λυσιπὼν νὰ
διατηροῦν φρεσκάδα; Καὶ διὰ οὗτο! Ὁ σοφὸς σύνεδρος
Schläger γράφει—ἀνεκοίνωσε κ' οἱ ἄλλοι, ἐπὶ
σοφοῦ συνέδριον τὸν ἡκουσαν σοβαρώτατα ἀναφέροντα,
ὅτι μία ὑπανδρὸς παρενόηθη εἰς τὸν ἱατρὸν τῆς
πῶς δὲ σύζυγος, τὸ τέρας, τὴν ἔδρανε. Ὁ κ. ἱατρὸς,
ἀπὶ νὰ τὴν παρηγορήσῃ, ὅπως θὰ περιμένῃ ἐκείνη
καὶ ὅλοι μας θὰ τὸ βροῖκαμε φρονικῶ, τὴν συνβεύ-
σενος—νὰ ἐλαττώσῃ τὸ μερίδιον τοῦ
κρέατος καὶ νὰ μὴν ἀποκηρύξῃ τὸν
ἄνδρα τῆς. Πράγματι, τοῦ τὸ ἐλάττωσε
καὶ ἀπὶ, ὅπως πάλι θὰ περιμένῃ ἐκείνη
κ' ὅλοι μας θὰ τὸ βροῖκαμε συνοικῶ, νὰ
τὴν δειρῇ ἄλλην μιὰ φορὰ, οὕτην δὲ τὴν
φορὰ δικαιολογημένως, τὸ ἡνέχθη ὁ φου-
καρῆς, καὶ μετὰ τὸν καιρὸ ἔγινε ἀνάγκη!
Μήπως διότι ἡ σύζυγος ἔπαισε νὰ τοῦ
γίνεται φρόντισμα, ἐπὶ πλέον δ' ἐπ' ἐργα-
τοποίει καὶ μερικὰς οἰκονομίας; Οἱ πο-
νηροὶ τοῦλάχιστον κρεωφάγοι μᾶλλον αὐτὸ
θὰ ἔπειναν νὰ πιστεύσουν. Ἀλλ' εἶνε, ὡς
γνωστὸν, ἀδιόρθωτοι οἱ κρεωφάγοι, κ'
ὡς μὴν τοὺς ξεσυνερίζεται ὁ κ. Βαλ.,
«καροφ' ἐπιτοφίας» πολιτισμένους καὶ ἡμε-
ρος ὅσον καὶ οἱ πρωτόγονοι, κατὰ τὸ
λαμπρὸν ἐπιτοφιακὸν τοῦ Διὸς Allinson.

Μὰ κ. Δυκία, ντροπὴ εἶνε νὰ κάμνῃ
κανεὶς τραγούδι, ἢ ντροπὴ εἶνε νὰ κά-
μνῃ κατὰ τραγούδι καὶ νὰ τὰ δημο-
σιεύῃ, ἔχοντας, φρονικῶ, τὴν γνώμη δι'
εἶνε ἀριστοτεχνήματα; Νομίζω τὸ δεύ-
τερον. Ἀλλὰ σὺ, ἀπὸ χρόνια, ὅπως μοῦ
γράφεις, κάμνεις τραγούδια καὶ, μολο-
νόντι κανέν' ἀπ' ὅσα τοῦλάχιστο μοῦ στέλ-
νεις δὲν εἶνε ἀπορρήμιμο, ἀνθρώπων μάτι
δὲν εἶδε ὡς τώρα στίχο σου! Μὰ τί τὸ
ἄξιο ντροπῆς κάμνεις καὶ δευτερεύεις;
Ὅσο γιὰ τὴν ἐμπιστοσύνην σου στὴν κρίσι-
μον, σ' εὐχαριστῶ ἀλλ' ἀξίζει, πιστεύω,
νὰ γῇ καὶ λίγη σὲν ἐαυτόν σου—ἀλλοι-
ωτικὰ δὲν κάνουμε τίποτε! Ἐγκρίνω τὴν
«Τεχνίτρα» καὶ τὸ: «Τίποτ' ἄλλο!»
ποὺ δὲν χροιάζεται καὶ ῥώτημα διὰ τὰ
προτιμῶ ἀπ' τὸ «ἐγκρεφαλικὸ» κάπως
«Ἀλήθεια-Ψευτιά» κ' ἀπ' τὸ «Καλό-
τυχοι» ἐκεῖνο ποὺ εἶνε γραμμένον πάνω
στ' ἀρνάκια τῆς «Ἀλήθειας» τοῦ Μαβίλη.
Ἀποφεύγετε, ἀποφεύγετε τίς μιμήσεις!
Δὲν λέγω δι' εἶνε κλειδιά ἀλλὰ εἶνε κακὸ,
κ' εἰς μάλιστα δὲν εἶνε ἐκσυνηδόντες,
καὶ πῶς πολλὰ κακοσυνιστᾷ.

Δὲν ἔχετε τὴν ἀξίωσιν νὰ διαβάσω ὁλό-
κληρον ἓνα τόσο δὲ διηγηματάκι; Μ' αὐτὴν
εἶν' ἡ δουλειά μου κ' ἡ εὐχαρίστησις
μου συγχρόνως, Ἀνὶς Μυρ. Λοιπόν, τὸ
ἐδάφισμα καὶ νὰ ἡ γνώμη μου: ἀφ' ἡγε-
ματικὰ λάθη δὲν εἶναι, μόνο κάποιον, πῶς
νὰ τὴν πῶ... γλωσσικὴ ἀναμεία! Αὐτοῦ-
στ' εἶναι λέμε: «γράφεις ὅπως μιλάτε»,
δὲν ἐννοοῦμε καὶ διὰ πῶς νὰ γρά-

φέτε χωρὶς χροῖμα, ἀφοῦ οὔτε μιλάτε χωρὶς χροῖμα,
οὔτε καὶ στὴν ἀγορὰ συναλλάττεσθε χωρὶς χροῖμα.
Πρῶτον αὐτό. Δεύτερον τὸ παρορμητικὸ καὶ λεπτομε-
ρειακὸ στοιχεῖο τόσο στὸν γραπτό, ὅσο καὶ στὸν προ-
φορικὸ λόγο, δὲν πρέπει νὰ καταπνίγῃ τὸ κύριο.
Ταῦτα οὔτε ἡ μιξέρια, οὔτε ὁ θάνατος φθάνει νὰ
κάνῃ ἐνδιαφερόντως τὴν ζωὴν καὶ τὴν ὁποιαδήποτε
περιπέτεια ἴσως, τριῶν, δέκα προσώπων ἂν αὐτὰ τὰ
πρόσωπα δὲν τὰ ζωογονοῦμε ἢ δὲν φροσῶμε
γύρω τους μιὰν αἰμόσφαιρα ζωτικῆς—μ' ἐννοεῖτε;
Λήγημα δὲν εἶνε ἰσότητος ἐνός περιστατικοῦ μὲ
νεκρωμένους κ' ἀνεπίστροφους τίς περιστάσεις ὅπου
συνέβηκε...

Ὁ κ. Κιττιάνη τὸ ποιηματάκι σου δὲν ἔχει τί-
ποτε τὸ ἀξιόλογο—τί σημαίνει ἂν τὸ μέτρο τὸν εἶναι
ἀναπαιστικό, λαυβικό, ἡρωϊκὸ—ἀλάνθιστο; Κροῦει
ἄλλος πὺρ ἀλάνθιστο καὶ πὺρ εὐκόλῃ δόλους τοὺς οὐθ-
μοὺς ἀπ' τὸν πρῶτον τυχόντα τυμτατιστή; Κ' ὅμως
δὲν εἶπε κανεὶς πῶς ὁ τυμτατιστὴς εἶναι ποιητής. Ὁ
στίχος σου εἶναι στίχος; οἱ τρόποι σου εἶναι τρόποι
ποιητικοί; ἢ συγκίνησόν σου κ' ἡ ἐμπνευσί σου εἶναι αὐ-
θόρμητες, ἀβίαστες, ἀληθινές; ψυχούλα προσηνός,
ψυχούλα καὶ πέταμα ὑπάρχει ἢ δὲν ὑπάρχει; Αὐτὰ
σημαίνουν κ' ἀπὸ τὸ μέτρο—πρέπει πολλὰ ἄλλα νὰ
κατορθώσῃς προηγουμένως γιὰ ν' ἀρχίσουν νὰ ση-
μαίνουν καὶ τὰ μέτρα σου. Προηγουμένως στὴν Τέχνη
δὲν ἀπαντοῦν. Εἶπε ποτε κανεὶς πῶς ἡ Τέχνη δὲν
ἔχει καμμιὰ σχέσιν μὲ τὴν τεχνικὴ τῆς; Ὁχι, παρὰ
εἶπαν οἱ, ὅπως Τέχνη δανεικὴ δὲν ὑπάρχει, εἶναι καὶ
τεχνικὴ ἀντιγραφικὴ δὲν γίνεται, εἶναι καὶ δεξιότης
καὶ τεχνίτης δὲν εἶναι τὸ ἴδιο πρῶγμα.

Συνεργασία δέχομαι πολὺ εὐχαρίστως δαδῆποτε
καὶ οἰαδῆποτε κ. Σκαν. Ὑποχρέωσι μόνον δὲν ἀνα-
λαμβάνω καμμιὰ, ἀπέναντι κανενός. Κάθε χειρόγραφο
ἐκτάκτον ἀλλὰ καὶ τακτικὸν συνεργάτον ὑπόκειται εἰς
ἔλεγχον κ' ἂς τὸ υπογράψῃ κ' ὁ Θεός, ποὺ λέγει ὁ
λόγος.

Ἐγκρίνω τὸ πεζὸ τοῦ κ. Α. Τροπαιάτη, ἀλλ' ὄχι
καὶ τὰ τὸν κ. κ. Α. Μπου. καὶ Σ. Ἐλευθ., μολο-
νόντι τοῦ τελευταίου μοῦ ἄρεσαν μερικὸι στοχασμοί,
ὅπως αἴφνης ἐκείνος τῆς ὑπάρξεως δι' ἀρμονία εἶνε
τελειωμένη.

Ο ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

Οἱ δύο «μάγισσες» στὸ μπαλκόνι τοῦ Γκῶα

ΜΙΚΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΤΙ ΘΑ ΓΙΝΗ Ο ΜΙΧΑΛΑΚΗΣ;

Ἡ γρηὰ Παγόνια ἡ Γούλαϊνα ἐβδομηντάρια, τοὺς
εἶχε φάει ὅλους πέρα καὶ πέρα τῆς γενιᾶς τῆς
καὶ τὸ γινὸ καὶ τὴ νύφη τῆς καὶ τὰ δυὸ ἀγγόνια
καὶ τὰ ξαγγόνια τῆς. Δὲς καὶ ἦταν αὐτὴ ἡ ἴδια
ὁ Χάρος καὶ τὸ θανατικὸ τοῦ σιτιπιῶ τῆς.

Γρουσουζα, μὲ τ' ὄνομα, τὴ λέγανε δλόγυρα στὴ
γειτονιά καὶ κάθε φορὰ, ποὺ σέρνοντας τίς φελ-
λοκουνοτήρες καὶ πιάνοντας τὸν τοῖχο—τοῖχο, κατέ-
βαινε τὰ σκαλάκια τοῦ τυφλοσκάκου τῆς Πλάκας,
πηγαίνοντας στὸν Ἀγ. Γεώργιον τὸν Προδρόμον ν' ἀνά-
ψῃ κεράκι γιὰ μιὰ ἀπὸ τίς τόσες ψυχὰς ποὺ ἔ-
προβόδωσεν, ὁ γωνιακὸς μανάβης, ὁ μπάρμπα
Λιάκος μουρμουρίζοντας κάτω ἀπὸ τὰ παχειὰ μου-
στάκια του, τὴν ἐπαίνε.

—Μωρὴ Στρίγγα! Τρέμω ποὺ σὲ βλέπω! Ἐναν...
δυὸ, τρεῖς, ὀχτὼ... Νιτάρη! Πάρτο πιά ἀπόφαση
καὶ ἄμε... Ἀλλὰ τί ἔφτανε ἡ δύστυχη Παγόνια;
Καὶ πὺρ δικαίος ὁ παπα Γληγόρης τ' Ἀγ. Νικόλα
τοῦ Ραγκαβᾶ, σταυρώνοντας τὸ χέρι κατὰστηθα
κάθε φορὰ ποὺ τὴν ἔβλεπε, ἐνύτταζε πρὸς τ' ἀ-
πάνω συγκινηθροῦντας.

—Ἀνεξίχνιαστοι αἱ βιουλὰ τοῦ Ὑψίστου!

—Κ' ὅμως δὲν ἦταν καθόλου κακὰ γρηούλα
αὐτὴ ἀμαρτωλὴ καὶ αἰώνια καὶ ὁ Πέτρος θὰ τῆς
ἄνοιγε διάπλατα τὴν Πύλιν τοῦ Πα. αἰεῖσιν, κ'
ὁ Ἀρχάγγελος πολὺ μαλακὰ τινάζοντας τὰ φτερά
θὰ τῆς ἔπερνε τὴν ψυχούλα!

Ἀπ' ὅλη τὴ γενιά, μοναχικὸ στερονοπαῖδι τῆς
κῆρας τῆς, ἀπόμεινε ὁ Μιχαλάκης δλόξανθο, σγου-
ρόμαλλο, γαλανομάτικο ἀγόρι συντροφιά στὰ γη-
ρατειὰ τῆς παρηγοριά στὴ μοναξιά τῆς καὶ κρι-
κος ἀλυσίδας ποὺ τὴν ἔδρανε μὲ ὅλους τοὺς νε-
κρούς τῆς φαμίλιας τῆς.

Ὁ Μιχαλάκης, ἡ ζωὴ τῆς, ἡ ψυχὴ τῆς, ὁ νοῦς
τῆς, ἡ ἐννοία τῆς, τὸ εἶναι τῆς...

—Νὰ ζήσω λίγο ἀκόμα νὰ τὸν μεγαλώσω, κ'
ὕστερα νὰ τὰ κλείσω ἡ ἀμοιρῇ κατὰρα μου, ποὺ
νὰ μὴν ἔσωνα... ποὺ ἐκκλήρισα σπῆτι δλόκληρον.

Κ' ὁ Μιχαλάκης ἐξῆς χρόνων ἀγόρι μεγαλίσανε
στὴ γερικὴ ἀγκυλιά. Καὶ ἡ γερόντισσα,
καὶ οἱ γειτόνοι, καὶ οἱ γνώριμοι, ὅλο
λέγανε.

—Τὶ θὰ γίνῃ ὁ Μιχαλάκης ἄμα
πεθάνῃ ἡ γρηὰ; Ποῦ θ' ἀποκουμπήσῃ
μοναχὸς δίχως κανέναν στὸν κόσμον!

—Ἐκεῖ ὁ Θεός, ἔλεγε ὁ παπα-Γλη-
γόρης; αὐτὸς φροντίζει καὶ γιὰ τὰ
σπουργίτια; αὐτὸς θὰ ριξῇ τὴν ματιά
του καὶ σ' ὁρανό! Κ' ὁ Μιχαλάκης
ζοῦσε στὰ χάδια καθισμένος σὲ γό-
νατα τῆς γερόντισσας; πιασμένος ἀπὸ
τὴν ἄκρια τῆς φούστας καὶ ἀκολουθῶν-
τας τὴν, καὶ στὴν ἐκκλησίᾳ, καὶ στὸ
δρόμον, καὶ σὲ τὰ σοκάκια τῆς γειτονιάς,
πιπιλίζοντας καραμέλες, ξετροχοντας
τὴν γρηούλα πότ' ἐδῶ καὶ πότ' ἐκεῖ,
ὡς ποὺ τὴν κοίραζε πιά, καὶ ἀπό-
καμε κ' αὐτὸς κ' ἔπειτα καθισμένος κ' οἱ
δυὸ κατὰ ἀπ' τὴν σκυιά τῆς αὐλῆς τοῦ
εἰσποιοῦ στὸν πλατύφυλλον ἴσκιον τῆς
ἐπαινε ἡ μιὰ τὴν καλὴσβελένα νὰ
τοῦ πλῆξῃ μάλλιναν καλτσάκια γιὰ τὸν
χειμῶνα. Κ' αὐτὸς σταυροπόδι ἔπαιζε
τὰ πεντόβολα. Ἡ σκυιά τὸ καταραμένο
δέντρο κ' ἀπ' τὸ Χριστὸ τὸν ἴδιον μὲ
τὸ στραβὸ κορμὸ τῆς, τὰ γιδωτὰ καὶ
γυριστὰ κλαδιά τῆς, μόνη ἀπόμεινε
αὐτὴ ἀπ' ὅλα τὰ δέντρα τῆς οὐλῆς
ποὺ εἶσαν ξεροξιδωτῇ ἢ ξεραδῇ, ἀπὸ
μὲν στὴ μέση σὰν φάντασμα, λὲς καὶ
ἦταν ἓνα μὲ τὴ γρηὰ, καὶ καθὼς
ἄπλωνε τὰ λαβὰ κλαδιά τῆς, ἓνα τὸ
μεγαλὺ ἐρο, σκέπαζε μὲ τὸν ἴσκιον
ἐμπόδιζε ἓνα μικρὸ λαμπρὸ φυτεμένο
σὲ γλάστρα, ἓνα μπουμπούκι, νὰ ἔ-
ανοίξῃ στὸ φῶς τοῦ ἡλίου ποὺ τ' ἀπο-
ζητοῦσε. Κ' ἡ γρηὰ ἀκούμπούσε γρηὰ
στον κορμὸ τῆς σκυιάς κ' ἔπαιζε κ'
ἔπαιζε τίς κάλτσες τοῦ Μιχαλάκη γιὰ
τὸν χειμῶνα. Κ' ὁ Μιχαλάκης ἀκού-
μπούσε στὴ μεγάλη γλάστρα μὲ τὸ λα-
μπρὸν τὴν ῥαχὴν του, κ' ἔπαιζε, κ' ἔπαιζε
τὰ πεντόβολα!

—Δὲς τὴν κοῦνια Γιαγιά!

Κ' ἡ γιαγιά μὴ χαλῶντας κατὰ
πῆρε σκυινά, καὶ στὸ πὺρ χαμηλὸ κλω-
νάρι, σ' ἐκεῖνο ποῖπνιγε μὲ τὸν ἴσκιον
τοῦ τοῦ λαμπράκι, ἔδρασε κοῦνια κ' ἔβαλε
τὸ μαξιλαράκι, καὶ μὲ τὰ ἔσφαρα χα-
ρὰ τῆς ποὺ μοιάζαν τὰ ροζώματα καὶ

(ΙΣΠΑΝΙΚΗ ΝΟΥΒΕΛΛΑ, ΜΙΓΟΥΕΛ ΝΤΕ ΟΥΝΑΜΟΥΝΟ ΤΟΥ ΕΞΟΡΙΣΤΟΥ)

VII

Λοιπόν δεν πλάτω, και πάρα πολύ έδω.
Προχώρα το βράδυ ανεμευμένον, μιά τρυφή του
καλού κακρού σου έβλεπόμενανε, γεμάτη κατη-
φοράς - από τ' Ετοιμοπούς της Επισκοπής. Δέν έβγα-
ν θα τύχη να βρω ποτέ τους πρώτους και χωρισ-
τους ρόλους τής βίας θρυσ, οι άλλες ευκολίες καθύπε-
ρ της σκηνόστασις της είναι ήδη κατ' όλα ετοιμα, και
αφθόνη μάλιστα.

Χθές έκανα την πρόη-
μην μου επίδοξη στην
αίτησιν, συνοδική στην
επιστινική, δηλαδή συ-
γκλητική μου. Επίδοξοσα
αλληλκή, σπής του
ενεσκή, στο όπιο με
απορυσσεύ ο Στρατιωτι-
κής ακολούθης της α-
πορυσσεύς, ένας
αλλός μου φίλος που
ν γνώρας στο Ανω-
νο. Στο σπίτι αυτό
ου συνέβησαν διάφορα
μικρά πράγματα.

(Ακολούθει)

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΦΩΤΕΙΝΗ ΑΝΑΛΑΜΠΗ ΤΟΥ ΙΗ' ΑΙΩΝΟΣ - ΑΛΛΑ ΤΙ ΑΝΑΛΑΜΠΗ!

Ο ΕΞΟΧΟΣ ΦΡΑΝΤΖΙΣΚΟΣ - ΓΙΟΖΕΦ ΓΚΟΎΑ - Υ-ΛΟΥΤΣΙΕΝΤΕΣ, ΚΑΙ Η ΖΩΗ ΤΟΥ

[ΕΝ ΙΣΤΟΡΙΟΚΡΙΤΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ PAR INTERIM ΜΕ ΤΡΕΙΣ ΓΚΟΎΑ ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΩΣ]

ΒΙΚΕΝΤΙΟΥ ΛΟΠΕΖ:
Τὸ πορτραῖτο τοῦ ΓΚΟΎΑ

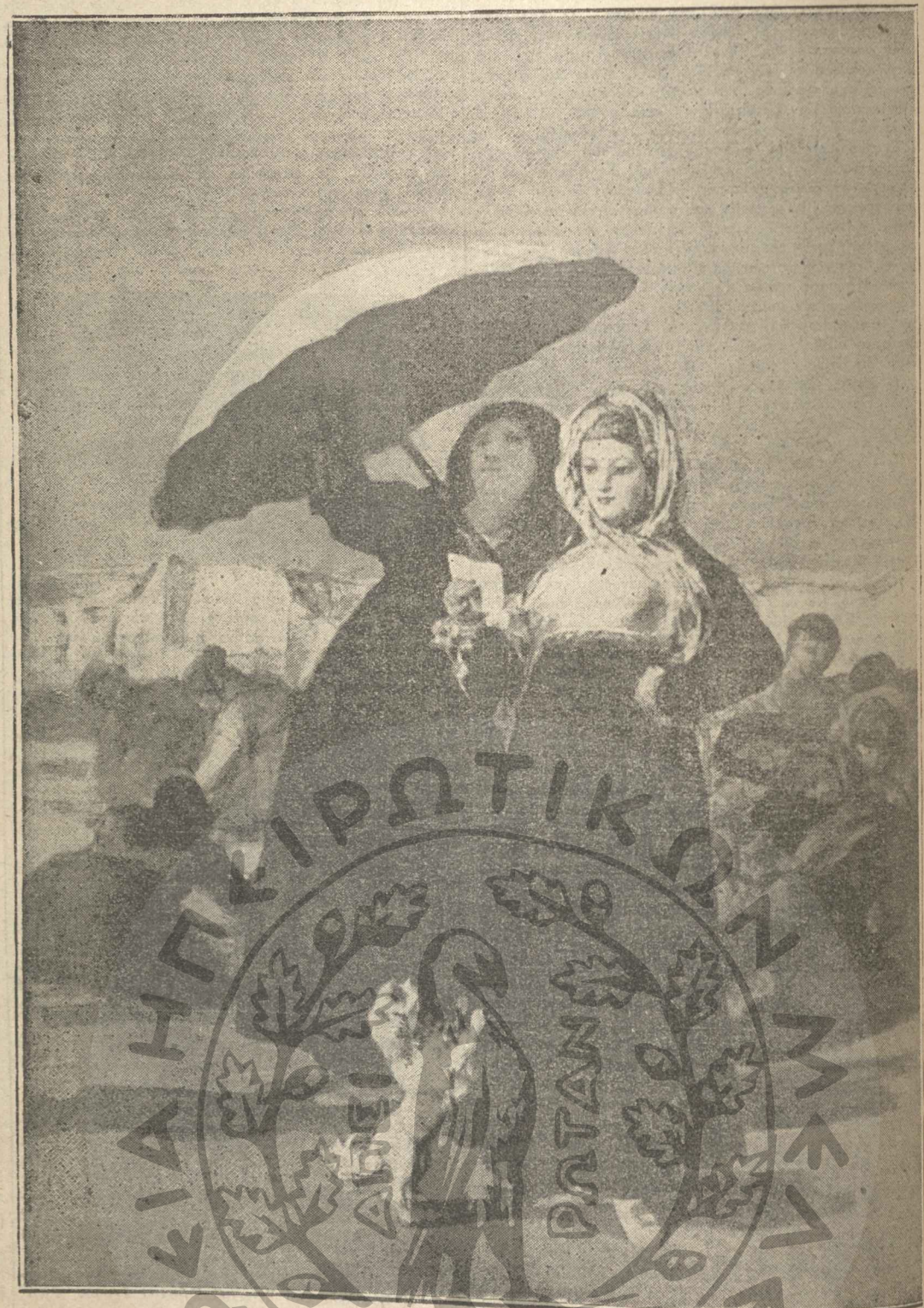
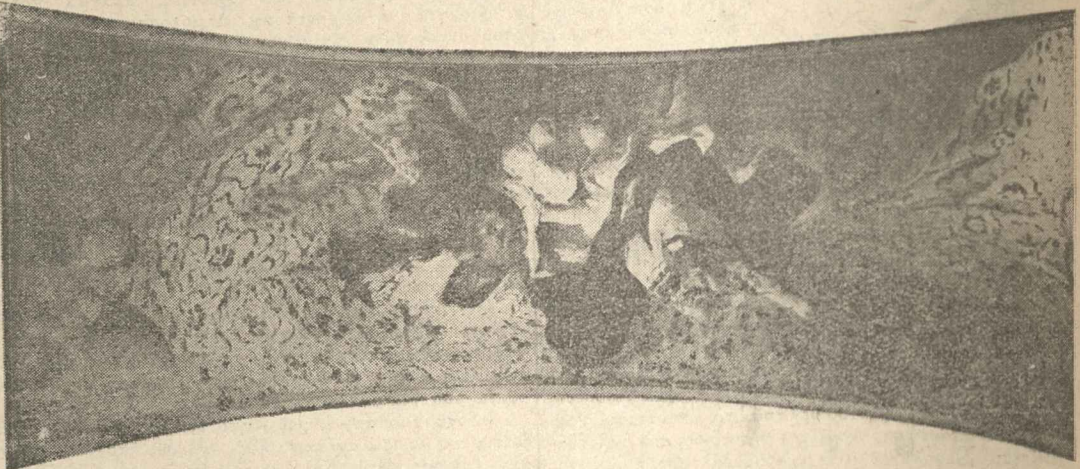
Τὸν ἀδυνά-
των ἀδύνατο νὰ
παραστήσω σὲ
μιά σιγή, ὡς ἂν
κὶ αὐτὴ ἦταν
ὡς ἄνθρωπος καὶ
τὶ ὡς ζωγράφος
ἕνας Φραντζί-
σκος Γκόϋα.
Σὲ μιὰ ἐποχὴ
θανάτου ἐπε-
σοῦ τῆς Ἰσπα-
νίας ὑψώθη καὶ
ἀπ' τὸ ἄσημο
Φουεντεδός ἐ-
να φωτεινὸ με-
τέωρο χωρὶς τὸ
ταῖρι τὸν σὶν
ἰσπανικὸν οὐρα-
νό, ἀπὸ τοῦ Γκρέ-
κο εἶνε καὶ λι-
γάκι δινός μας,
ὁ δὲ Βελασκέθ
ἐρχεται κατόπι,

μὴ οὐδὲ γεννήθηκε ἐνὰ-μὴν αἰῶνα πρὶν (1599<1746).
Καὶ γὰρ αὐτὸν λοιπὸν ἀκόμα τὸν λόγο δὲν εἶναι διόλου
ὑπερβολὴ ἐκεῖνο ποὺ εἶπαν: ὅτι τὸ θαυματουργὸ αὐτὸ
χαμῖνι τῆς Ἀραγώνος σιάνθηκε ὁ περισσότερο μὴ-
νος ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους τοῦ καιροῦ του—στὴ
ζωὴ μόνος καὶ σὴν ἰχνη μόνος. Ὅταν ἦταν σὴν
Ἰταλᾶ, μελετοῦσε τοὺς μεγάλους, ἀνὰ μέγας χω-
ρὶς ἐν' ἀντίγραφον, μιὰ πινελιά! καθότιαν μόνον καὶ
τοὺς ἐβλεπε, ὥρες, μέρες, μῆνες. Μὰ γιατί; Ὅχι γὰρ
νὰ τοὺς μιμῇ, ὅχι γὰρ νὰ βαδίση σὲ ἰχνη τοὺς
παρὰ γὰρ νὰ ἐπαναστατήσῃ ἄλλη μιὰ φορὰ ἐνάντια σὸ
ἀθε παλιό, γὰρ νὰν ἔ' ἀρνηθῇ μ' ὅλην τὴν ἰσπανικήν!
Στὸ ἀναμεταξὺ ἐρωτεύονταν τρελλὰ, γὰρ δὲν-ξέρω-
ποσοστὴν φορὰν καὶ οὐ ξένον τόπον, μονομαχοῦσε σὰ
νὰ τῷχε πάσῃ ἀποκοπῇ, ἔκλεβε τὰ κορίτσια τοῦ κό-
σμου—καὶ μεσ' ἀπὸ μοναστήρι ἐμοναστηροῦσαν
ὁμορφῇ, γινόταν ὁ ἐπίσημος ζωγράφος δύο βασιλιά-
δων, ὁ εὐνοούμενος τῆς ῥεγκίνας Μαρίας-Λουΐζας καὶ
τῆς περιφρημῆς κοιτέουσας τοῦ Μπεναβέντε—ἀλλὰ καὶ
καμμιὰς χορεύτριας τοῦ δρόμου, ἢ καμμιὰς ἀκροβά-
τιδος τοῦ τοίρκου, φίλος καὶ οἰκεῖος αὐλικῶν καὶ
μεγιστάνων καὶ στρατηγῶν, ἀλλὰ καὶ νερουλάδων καὶ
οἰζυγῶν καὶ σαλιμπάγων καὶ μοναχῶν καὶ
ἄλλων τῆς αὐτῆς ὑποστάθμης πελατῶν τοῦτῃς ἡ ἐκεί-
νης τῆς ταβέρνας ὅπου πῆγαινε κατ' εὐθείαν ἀπ' τὸ
παλάτι, ὅπως κ' ἀπ' τὴν ταβέρνα πῆγαινε κατ' εὐ-
θείαν σὸ παλάτι, καὶ πάλι σὴν ταβέρνα, καὶ μόνον
ἀργὰ καὶ ποὺ σὴν γυναῖκα του (κόρη τοῦ δασκάλου
τοῦ Μπαῦ) — ἀναμελῖα, ποὺ δὲν τὸν ἐμπόδιζε ὡς τόσο
ν' ἀραδιάσῃ σὴν γραμμὴν δυνὸ δεκάδες παῖδιά!

Ποτὲ ζωγράφον δὲν ἐτίμησαν βασιλιάδες μὰ καὶ λαο-
τῆτες—οἱ πρῶτοι σὲ δόματά τους, κ' ὁ δεύτερος
στὴς πλατεῖες καὶ στὴς γειτονιές, χαίροντας τὸν μὲ
τὸ ὄνομά του ἢ παίρνοντας τὸν ἀποτίσω. Γιατὶ ὁ
Γκόϋα δὲν ἦταν μόνον τανρομάχος καὶ ξιφομάχος κ' ἂν
ἀντικληρικὸς καὶ λαός, παρὰ καὶ ζωγράφος ὑπέροχος
λαϊκῶν τόπων καὶ λαϊκῶν θεμάτων ἢ καὶ ἀνάποδα:
δὲν ἦταν μόνον ζωγράφος κτλ. ἀλλὰ καὶ τανρομάχος
καὶ ὀπλομάχος κτλ. ἄνθρωπος καὶ τεχνίτης, ποὺ
ἤξευρε ν' ἀγαπᾷ καὶ νὰ μισῇ, νὰ φιλᾷ καὶ νὰ δαγ-
κῶνῃ, «νὰ λυσσᾷ κατὰ τοῦ καιροῦ» τοῦ Ἀλήθεια!
τὶ αἰφύρνας ἦταν αὐτός, τὶ γαργαλιόνας τῆς ζωῆς καὶ
τῆς τέχνης! Οἱ Γάλλοι ἐμπαιναν σὴν πατρίδα του,
σπέρνοντας παντοῦ τὸν τρόμο καὶ τὴν καταστροφή,
κ' αὐτὸς σὶν ἀσπρότοιχο τοῦ δρόμου ἐστιγματίζε
ἄφοβα τὰ αἰσῆς τους, ζωγραφίζοντας «ἐκ τοῦ φουσι-
κού»! Πῶς; Α, μὰ δὲν ὑπῆρχε «πῶς» γ' αὐτόν.
Μήπως σὸ ἐργαστήρι του, ὅταν τὰ πινέλλα δὲν ἂν
τείγανε σὴν φούρια του, δὲν ἄρπαζε σφουγγάρια, βούρ-
τσες, σκοῦπες, ὅ,τι εὗρισκε, γὰρ νὰ δόσῃ μορφὴ σὴν
ἀφηρημένην του ἔμπνευσι; Καὶ μολαταῦτα τὶ ζων-
τάνια καὶ τὶ χρώμα καὶ τὶ περίσσεια ζωῆς ἔχουν τὰ
ἔργα του—ὅλα του τὰ ἔργα! Οἱ δὲ γυναῖκες του—Θεέ
μου! τὶ ὄρατες, ὅλες ὄρατες, «ἀκόμα κ' οἱ ἄσκημες»
ὅπως γράφει ὁ Φῶρ. Μόνον οἱ στρατηγοὶ τοῦ χασάτη-
δες κ' οἱ αὐλικοὶ τοῦ παγκάκιστοι—ἐπὶ τούτῳ! Κ' ὁ
δὲμος ὅταν ἐξωγράφιζε τὸν Γουέλλιγκτον, πῆγε νὰ
τὸν τρυπῇ τὸν κακομοῖρη τὸν Ἀγγλο γιὰτὶ κατὰ θέ-
λησε νὰ τοῦ πῇ...

Αἱ, τὸν ἀσυμμόρφωτον αὐτὸν ἐπαναστάτη, τὸν ἀτί-
θαστον αὐτὸν μεγαλοφυῆ κατάρθρωσαν, μετὰ πολλὰ,
οἱ παπάδες νὰ ἐξορίσουν! Κ' εἶτοι τὰ τελευταῖα του
χρόνια τάζησε σὸ Βορδῶ, ἀπὸ κουφάθηκε πρῶτα
καὶ τυφλώθηκε ἔπειτα, χωρὶς ὅμως νὰ παύσῃ νὰ ζω-
γραφίζῃ ὡς 82 ἐτῶν ὅπου ἦταν διὰν πῆθανε. Καὶ τὶ
μυστήριο! Στὸν τάφο του, ἅμα τὸν ἀνοίξαν, βρῆκαν
δύο σκελετοὺς—τὸν ἕναν γυναῖκα...

PAR INTERIM

ΕΙΚΟΝΕΣ: α'—Τοιχογραφία σὴν ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου τῆς Φλωρίδος.
β'—Οἱ νέες [πῖναξ εὐρισκόμηναι σὸ Μουσεῖο τῆς Διλλης].